

Автори: І.В. Ковальчук, к.с.-г.н., доцент, І.І. Ковальчук, к.в.н., ст. викладач, Поліський національний університет
Ю.Г. Голеня, заст. директора, О.І. Роївський, фельдшер ветмецини, ТОВ «Вертокиївка»
Джерело: Вісник Сумського національного аграрного університету; Серія «Тваринництво», випуск 1 (48), 2022

Прискорена система вирощування телят-молочників як фактор забезпечення їх розвитку і збереженості

Менеджмент галузі молочного скотарства обумовлюється обсягом основних засобів виробництва, кормовими ресурсами, кваліфікацією персоналу, дотриманням вимог технології, основою якої є комплектування стада добре вирощеним ремонтним молодняком, як за рахунок саморемонту так і інших джерел.

При самовідтворенні на поповнення стада долучається все наявне поголів'я телиць, за винятком явного браку, хоча, навіть за нормативними показниками відхід теличок на вирощуванні досить значний - до 18%. У тому числі у молочний період - до 11,5% (17%). Тому надходження у стадо здорових, життєздатних телят, максимальна їх збереженість у перші фази вирощування - це значний резерв збільшення кількості телиць парувального віку. А суттєвим елементом технологічного процесу вирощування ремонтного молодняку є дотримання і контроль темпів росту телиць, виконання вимог операційних карт персоналом, оскільки кожний додатковий кілограм приросту, отриманий до відлучення додає до 750 кг молока за лактацію.

Розроблені і апробовані кращими практиками скотарства системи вирощування ремонтного молодняку свідчать, що їх застосування - суттєві інвестиції у майбутнє стада, які обумовляють зростання надоїв корів первісток, термін окупності витрат.

Відхід молодняку менший 5%, досягнення породних стандартів росту і ваги відповідно стандарту 24 місяці - основні критерії успішності вирощування телиць і нетелів. В існуючій періодизації технологічного циклу найбільш чутливою точкою є вирощування телят молочної фази, зокрема, підперіод новонароджуваності, коли відбувається трансформація організ-

му теляти на новий тип живлення, ди-хання, терморегуляції, а формування імунітету в перші чотири місяці життя проходить сповільнено.

Вирішальну роль у цьому відіграє молозиво, яке містить у середньому 6% імуноглобулінів. Для годівлі телят використовують якісне, густе, кремоподібне материнське молозиво з густиною 1,038 і вище з температурою 38-39°C або з банку молозива, яке згодують телятам після розморожування за температури 40-45°C, у разі маститу, недостатньої кількості молозива, низької його якості у корови-матері.

Особливості травлення телят у молочний період наступні: здатність розщеплювати білок молока (казеїн) з утворенням згустку, який поступово розчиняється під впливом ферменту хімозину; висока активність ферменту лактази, яка розщепляє молочний цукор (лактозу), за рахунок якої забезпечується потреба теляти у вуглеводах, оскільки крохмаль до місячного віку не засвоюється через низьку активність амілази та мальтози; повна відсутність ферменту сахарози, яка розщеплює харчовий цукор. Таким чином, програма годівлі телят розрахована на згодуювання молока, знежиреного молока або ЗЦМ на молочній основі. При цьому кількість випоєного незбираного молока повинна становити від 200 до 240 кг, ЗЦМ - 60 кг, згодованих комбікормів-стартерів від 273 до 291 кг.

Зазначені схеми, ґрунтуються на стимулюючій дії стартерних комбікормів на розвиток рубця, внаслідок чого, після відлучення не знижується енергія росту.

У той же час, набувають популярності прискорені або посилені програми вирощування теличок молочного періоду, при випоюванні натурального молока до 8-9 літрів на голову на добу із

застосуванням комбікормів стартерів.

Як правило при цьому враховують такі фактори як ціна на молоко і його собівартість, рівень захворюваності телят у молозивний та молочний періоди, кваліфікація персоналу.

Утримання телят-молочників передбачає використання індивідуальних металевих, дерев'яних кліток, кліток будиночків, будиночків іглу, групове утримання в клітках до 7-10 голів після досягнення місячного віку. Таким чином, вирощування телят у молочний період має декілька точок контролю технологічного процесу, що пов'язано із формуванням імунної та травної системи.

Менеджмент процесу вирощування ремонтного молодняку необхідно розпочинати із здійснення плану підбору у стаді і початку тільності корови, оскільки вплив материнського організму на розвиток нащадка становить орієнтовно 75%, то на ранніх термінах тільності, вирішальне значення має повноцінна годівля, а в останню третину - її повноцінність і рівень енергетичного живлення корови-матері.

Зазначені особливості враховують при організації годівлі сухостійних корів МТФ ТОВ «Вертокиївка». Так, залежно від фази сухостою до складу раціону входить силос кукурудзяний 15-19 кг, сінаж житній - 7 кг, солома пшенична - 4,2-3,5 кг, висівки пшеничні - по 0,5 кг, шрот соняшниковий - по 1,2 кг.

Для підвищення енергетичної цінності раціону, його протеїнової цінності в період пізнього сухостою збільшують кількість силосу (+4 кг), вводять соєву макуху (1,7 кг) та кукурудзяну пасту (0,7 кг), що сприяє досягненню кондицій тіла у 3,25-3,5 бали. За тривалості періоду сухостою 60 днів, корів утримують безприв'язно, в окремих секціях, групою до 30 голів.

Обов'язковими елементами у су-

Табл. 1. Схема годівлі ремонтних теличок

Вік		Жива маса на кінець періоду, кг	Добова даванка, кг		
місяць	декада		Незбиране молоко	Престартер	Загально-змішаний раціон
1	1		6		
	2		6	0,1	-
	3		9	0,3	-
За 1-й місяць		60	210	4	-
	4		9	0,4	
	5		9	0,7	привчання
	6		3	1,0	привчання
За 2-й місяць		90	210	21	-
Всього за 2 місяці		-	420	25	

Табл. 2. Динаміка та інтенсивність росту теличок від народження до 3-х місячного віку (N=30)

Показник, місяць народження	Градація віку, місяців		
	новонароджені - 1 міс.	1-2	2-3
	M±m	M±m	M±m
Абсолютний приріст, кг	19,8±1,34	29,6±0,43	26±1,22
Середньодобовий приріст, г	658±44	981±16	865±41
Відносний приріст, %	59,2±10,4	45,5±1,3	37,3±10,6

хостої є консервація вимені, дегельмінтизація, вакцинація проти колибактеріозу. Якість його проведення оцінюють за збільшенням живої маси корови за період на 50-60 кг і народженням здорового теляти з вагою в межах 35 кг.

Корови розтелюються у секції для глибокотільних корів. Рододопомога надається за потреби. Випоювання молозива теляті здійснює доярка незалежно від часу доби відразу після народження. Молозиво випоюють через зонд у кількості 10% від маси тіла. Застосовується обсушування новонародженого теляти за допомогою локального обігріву. Теля перебуває разом з коровою-матір'ю до його переведення в індивідуальну клітку до телятника.

Схема годівлі теличок у молочний період орієнтована на підвищення норми випоювання молока, яка, за даними експертів, дає приріст надів у первісток від 450 до 1400 кг, а за

іншими джерелами 1 кг додаткового приросту у молочний період збільшує надій у першу лактацію до 750-1500 кг.

Схема годівлі теличок подана у **табл. 1**. Телята мають доступ до чистої води, потреба у якій збільшується при споживанні сухого комбікорму стартеру і зерна кукурудзи. Належні санітарно-гігієнічні умови в телятнику забезпечуються регулярним очищенням кліток від екскрементів, зміною підстилки, підтриманням температури в приміщенні в залежності від вологості: +18-20°C при вологості 25-80% або 10-15°C при вологості 60-70%.

Із телят віком 1 міс. формують групи 7-8 голів, яких утримують надалі у клітках до 2-4 міс. і згодують загально-змішаний раціон. Таким чином, система утримання, вирощування телят молочників у молочний період спрямована на їх повноцінний ріст і розвиток. Безпосередньо при виконанні

своїх обов'язків робітники керуються операційною картою, яку розробляє, доводить до їх відома і контролює головний технолог підприємства або начальник зміни.

Два оператори по догляду за молочними телятами працюють у тижневому графіку «7 через 7», їх виробничі функції стосуються: огляду поголів'я; переміщення новонароджених телят із родильного відділення до телятника; догляду за телятами (видалення гною, внесення підстилки, заміна води, підсищення комбікорму); одержання і переміщення молозива і молока із родильного відділення і доїльного залу до теляти; підготовки молозива і молока до випоювання; напування телят; виконання робіт за вказівкою безпосереднього керівника, ветеринарного лікаря; перерви.

В ТОВ «Вертокиївка» використовується прискорена програма вирощування теличок молочного періоду за рахунок підвищених норм випоювання незбираного молока. З метою оцінки зазначеної системи, нами була проведена оцінка розвитку теличок, народжених у весняно-літній період 2021 року. Суттєвої різниці у показниках живої маси за місяцями народження не виявлено, а в цілому по групі вона становила, кг: новонароджені - 31,0, 1 місяць - 50,8, 2 місяці - 79,6, 3 місяці - 105,7 (**табл. 2**).

Зокрема, дані таблиці підтверджують таку закономірність онтогенезу як висока енергія росту на ранніх етапах життя. Цьому сприяють наступні чинники:

- організація проведення отелення - прийом теляти;
- своєчасне випоювання молозива, підігрітого до температури +38°C і молока;
- висока якість стартерного комбікорму;
- дотримання зоогігієнічних умов у телятнику і операційної карти по догляду за тваринами.

Це обумовило середньодобовий прирости по групі від народження до 1 місяця - 658 г, 1-2 міс. - 981 г, у 2-3 міс. - 865 г, що відповідає рекомендованим показникам за традиційної технології вирощування. Зазначені дані свідчать про те, що висока біологічна цінність білків молока як єдиного і основного корму - вирішальний фактор потужного старту у розвитку телят.